

ATATÜRK'ÜN SÖYLEV'İ (NUTUK) ÜZERİNE BİR BİBLİYOGRAFYA DENEMESİ

Hasan GÜRKAN*

Öz

Söylev, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin ana kaynaklarından biridir ve bir devre büyük bir ışık tutmaktadır. Atatürk, eserinde Milli Mücadele ve Cumhuriyet dönemi ile ilgili kişileri, olayları ve çeşitli fikirleri kendi bakış açısıyla tarihe not düşmüştür. Bu tarihi belge üzerinde yayınlanışından bugüne pek çok araştırma yapılmış ve Söylev, birçok farklı disiplinin çalışma konusu içerisine girmiştir. Bu çalışmada amaç, Söylev üzerine yapılmış çalışmaları bibliyografya olarak ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Atatürk, Söylev (Nutuk), Bibliyografya.

A TRIAL OF BIBLIOGRAPHY ON ATATÜRK'S SPEECH

Abstract

Atatürk's speech is one of the main sources in the history of Turkish Republic and it enlightens an era greatly. Atatürk noted down the people, events and various ideas related to the National Struggle and the Republic period in his work. A great number of studies have been conducted about this historical work from its publication on and Atatürk's speech has been a subject of very different disciplines. The aim of this study is to put forward the works on Atatürk's speech as a bibliography.

Key Words: Atatürk, Atatürk's Speech, Bibliography.

* Bilim Uzmanı, Mersin Üniversitesi, (hasangurkan74@hotmail.com).

Giriş

Bibliyografya; Yunanca biblion (kitap) ve graphien (yazmak) kelimelerinden meydana gelen Fransızca “bibliographie” karşılığı olarak kullanılan bir terim olmakla birlikte bu kelime yerine “kitâbiyat” ve “literatür” kelimeleri de kullanılabilir. Bibliyografyalar, belirli bir konuda ve genellikle belirli bir dönem için yazılan veya yayımlanan eserlerin tasnif edilmiş tam listesini verir¹. Literatür incelediğinde Söylev için bir bibliyografya gereksinimi olduğu görülmektedir.

Tarihte büyük iz bırakmış kişilerin eserleri, yaşadıkları dönemi ortaya koyabilmek açısından özellikle tarihçiler için temel bir değerdir. Bu açıdan, Milli Mücadele'nin ve Cumhuriyet devrimlerinin lideri Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Söylev'i (Nutuk'u) büyük bir tarihsel önem taşımaktadır. Atatürk'ün, Söylev'ine “1919 yılı Mayıs ayının 19'uncu günü Samsun'a çıktım. Ülkenin genel durumu ve görünüşü şöyledir”² diye başlaması, milletine bir rapor verdiğini göstermektedir.

Atatürk, Söylev'inde hem Milli Mücadele hem de Cumhuriyet'in 1927 yılına kadarki olaylarını anlatır³. Atatürk'ün 15-20 Ekim 1927 günlerinde Ankara'da CHP'nin ikinci kurultayında öğleden önce ve öğleden sonra olmak üzere 6 gün süre ile toplam 36 saat 31 dakikada⁴ konuştuğu Söylev'i, Türkiye'nin yalnızca kuruluşunu anlatan tarihsel bir belge değil, Ulusal Kurtuluş Savaşı çığrının ve yeni bir ulus yaratmanın öğretisini de içerir.⁵ Ancak Söylev, siyasî açıdan da bir hesaplaşma niteliği taşır. O, burada kendisine muhalif kişilerle adeta bir hesaplaşma içindedir⁶. Söylev'in anlamı, TBMM'de değil, CHF kurultayında okunmasındadır. Çünkü Söylev, bir “anıt”, bir “tarih kitabı” değil, bir “siyasî hesaplaşma”dır, siyasî metindir⁷. Siyasî bir metin olarak Söylev, adeta büyük bir hesaplaşma aracıdır. Atatürk ve Söylev'i birbirinden ayrı değerlendirmek olanaksızdır. Çünkü Atatürk, burada birçok kişi ve olaya

- 1 İslâm Ansiklopedisi, “Kitâbiyat” maddesi, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., C.26, Ankara, 2002, s.83.
- 2 Kemal Atatürk, *Nutuk 1919-1927*, Yay. Haz.: Zeynep Korkmaz, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, 2011, s.1.
- 3 Emre Kongar, Söylev Hangi Koşullar Altında Söylendi? *Türk Dili* (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı), S. 314, Ankara, 1977, ss.374-380.
- 4 İsmet Giritli, Okunuşunun “75. Yılında Büyük Nutuk”, *Yetmiş beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni 17-18 Ekim 2003 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Ed.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, s.1.
- 5 Cavit Orhan Tütengil, Söylev'in Öğretisi, *Türk Dili* (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı), S.314, Ankara, 1977, ss.367-368.
- 6 Hasan Cicioğlu, Atatürk'ün Büyük Nutuk'ta Adları Geçen Muhalifleri, Muhalefet Gerekçeleri, Atatürk'ün Cevabı, *Yetmiş beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni 17-18 Ekim 2003 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Ed.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, ss. 111-155; Tuncer Uçarol, Söylevde Mustafa Kemal Paşa'nın Karşısında Görünen Kişiler, *Türk Dili* (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı), S. 314, 1977, ss.466-484.
- 7 N. İlder Ertuğrul, *Cumhuriyet Tarihi El Kitabı 1923-2008*, ODTÜ Yayıncılık, Ankara, 2008, s.11.

karşı düşüncelerini çok net ve hatta yer yer de keskin ifadelerle açıklamaktadır. Örnek olarak Atatürk, Vahdettin'e ve Damat Ferit'e bakışını Söylev'in henüz ilk sayfasında hiç de muğlak olmayan ifadelerle açıklamıştır⁸.

Atatürk, Söylev'inde yalnızca Hanedan'dan ya da hükümetten kişileri değil, en yakın çevresinden kişileri de çeşitli olaylarda takındıkları tutumlar nedeniyle eleştirmiştir. Örneğin, Refet Paşa, Rauf Paşa, Bekir Sami Bey ve Kazım Karabekir Paşa bunlar içerisinde. Söylev, aynı zamanda birinci elden bir kaynaktır; çünkü bu eserde tarihi yapan ile o tarihi tahlil ve değerlendirmelerden geçirerek tarihi yazan, aynı kişide birleşmiştir⁹. Başka bir deyişle Söylev, Atatürk'ün teori ile pratiğinin muhakemesinin bir ürünüdür.

Söylev'in önemi ile ilgili birçok kişi farklı değerlendirmede bulunmaktadır. Örneğin Yusuf Akçura ve Falih Rıfkı Atay, Söylev'in Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet tarihi için bir ana kaynak olduğunu söylerken, Mustafa Nihat Özün, "Bu Nutuk, Millî Mücadele'nin en salâhiyetli yapılmış tarihidir" demekte, Hasan Ali Yücel ise, "Bize bıraktığı, çağdaş Türkiye'nin kurtuluş tarihi" diye yazmaktadır.¹⁰ Bu eserin önemini Yaşar Akbıyık şu ifadelerle özetlemektedir¹¹:

"Bir tarih yaratan, Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran yüce Atatürk'ün yaptığı kitaba dökmesi ve bugünlere kadar aktarması yönüyle Nutuk adlı eseri bize bırakmış olmasının bilim dünyası için önemli bir olay olduğunu belirtmek isterim... Atatürk büyük işler gerçekleştirmiş, yaptıklarını da Nutuk adlı eseri ile günümüze, gelecek nesillerin bilgisine hazırlamıştır. Bizden sonraki nesiller de ışık tutacak bir eser bırakmıştır... Bugün Cumhuriyet Tarihi konusunda en sağlıklı bilgiyi alacağımız kaynak Nutuk'tur."

Atatürk'ün, Söylev adlı eseri ile Türk siyasî tarihinin ve resmî tarihin kült bir eserini ortaya koyduğunu söyleyebiliriz. Ancak tüm bunlar Nutuk'un kritiğinin yapılmadan ele alınmasını gerektirmez. Bu nedenle Nutuk'a kutsal bir kitaba bakar gibi değil, bilimsel bir yaklaşımla bakılmalıdır. Böylelikle Nutuk'un "yapılan işlerin yasallaştırılmasında bir araç"¹² olarak kullanmasının da önüne geçmiş oluruz. Bu nedenlerle Söylev'i daha dikkatli ve daha önem vererek okumamız Türkiye Cumhuriyeti tarihini daha gerçekçi ve bilimsel olarak ele alabilmemiz için büyük bir zorunluluktur.

8 Atatürk, *a.g.e.*, s.1.

9 Zeynep Korkmaz, "Atatürk'ün Büyük Nutuk'unun Dil ve Üslup Özellikleri Üzerine", *Yetmiş Beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni 17-18 Ekim 2003 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Ed.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, s.156.

10 Giritli, *a.g.y.*, s.3.

11 Yaşar Akbıyık, Cumhuriyet'e Giden Yolda İki Büyük Oluşumun (Erzurum ve Sivas Kongrelerinin) Değerlendirilişi Açısından Büyük Nutuk, *Yetmiş Beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni 17-18 Ekim 2003 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Ed.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, s.87.

12 Hakan Uzun, *Atatürk ve Nutuk*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2006, s.IX.

Söylev'e eleştirel yaklaşan değerlendirmeler de bulunmaktadır. Taha Parla bunlardan biridir. Birçok yerde bilimsel olmaktan çok öznel yorumlara dayanan, yer yer anakronizme bile kaçan Parla'nın "*Türkiye'de Siyasal Kültürün Resmî Kaynakları Atatürk'ün Nutuk'u*" adlı çalışması, Söylev'e eleştirel yaklaşmayı hedeflemektedir. Taha Parla, eserinde Nutuk'la Kemalizm'i adeta eş değer tutmaktadır. Oysaki Nutuk 1919-1927 yıllarını kapsarken, Kemalizm'in sistemleşmesi 1930'lar sonrasına denk gelir. Ancak Taha Parla bunun tam tersi bir yaklaşım içindedir¹³. Parla ayrıca modern Cumhuriyet'i, Atatürk'ün bir psikozu olarak görmektedir¹⁴. Kemal Arı'nın da ifade ettiği gibi, Parla'nın eleştirileri ifrat ve tefrit ölçüsüne varır niteliktedir¹⁵.

Söylev, yazıldığı dönemden bugüne tarihçilerden sosyologlara, dilbilimcilerden felsefecilere kadar birçok farklı disiplinin, üzerinde araştırma yaptığı siyasî bir belgedir. Çeşitli araştırma eserlerde, hatıratlarda, yüksek lisans ve doktora tezlerinde, çok sayıda makale ve bildiri Söylev üzerine incelemeler bilim dünyasına sunulmuştur. Bu çalışmanın da, Söylev üzerine çalışma yapacak araştırmacılara kaynaklık etmesi düşünülmektedir. Aşağıda Söylev üzerine verilmiş eserler bibliyografya olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bunu yaparken de tüm eserlerin tenkidi değil öne çıkan birkaç eserin tenkidi yolu tercih edilmiştir.

13 Taha Parla, *Türkiye'de Siyasal Kültürün Resmî Kaynakları Atatürk'ün Nutuk'u*, C. 1, Deniz Yayınları, İstanbul, ss.13-14.

14 Parla, *a.g.e.*, s.57.

15 Kemal Arı, "Taha Parla, Türkiye'de Siyasal Kültürün Resmi Kaynakları Atatürk'ün Nutuk'u", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, C. I, S. 2, İzmir, 1992, ss.377-388.

BİBLİYOGRAFYA

Kitaplar:

- BAŞKAYA, Fikret, Kaynar, Mete, K. (Ed.), *Resmî Tarih Tartışmaları 5 (Nutuk)*, Özgür Üniversite Kitaplığı, Ankara, 2008.¹⁶
- BAYRAK, Orhan, *Büyük Nutuk'ta Kim Kimdir?*, Milenyum Yayınları, İstanbul, 2004.
- DUMONT, Paul, *Atatürk'ün Yazdığı Tarih: Söylev*, (Çev.: Server Tanilli), Cumhuriyet Yayınları, İstanbul, 1997.
- _____, *Söylev Çok Yönlü Bir Eser, Atatürk Antolojisi*, Haz.: Yusuf Çotuksöken, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1999, ss. 237-241.
- ERSOYLU, Halil, *Nutuk Üzerinde İncelemeler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1999.
- GÖKMAN, Muzaffer, *Atatürk ve Devrimleri Tarihi Bibliyografyası*, MEB Yayınları, İstanbul, 1968.¹⁷
- KURTULUŞ, Baki (Haz.), *Tarihsel Olaylarla Söylev*, Ofset Basımevi, Ankara, 1981.
- MEYDAN, Sinan, *Nutuk'un Deşifresi*, Truva Yayınları, İstanbul, 2006.¹⁸
- KONGAR, Emre, *Atatürk Üzerine*, Hil Yayın, İstanbul, 1983.
- Nutuk'ta Anılan Komutanların Biyografileri*, Genel Kurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 1981.
- OZANKAYA, Özer, *Söylev'de Sergilenen "Kurtuluş" Stratejisi*, *Atatürk Antolojisi*, Haz.: Yusuf Çotuksöken, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1999, ss. 233-236.
- ÖNELÇİN, Hasan Adnan, *Nutuk'un (Söylev'in) İçinden*, Yüce Yayınları, İstanbul, 1981.
- ÖZERDİM, Sami N., *Açıklamalı Söylev Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara, 1981.
- PAKİN, Erol (Der.) *İstanbul Üniversitesi Kitaphklarında Bulunan Atatürk Konulu Kitapların Toplu Kataloğu*, İstanbul Üniversitesi CerrahPaşa Tıp Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1982.

16 "Resmî Tarih Tartışmaları 5 (Nutuk)" adlı çalışma İsmail Beşikçi, Mete K. Kaynar, Suavi Aydın, Tanıl Bora ve Kadir Dede'nin yazılarından oluşmaktadır. Kaynar, Aydın ve Bora'nın yazıları Nutuk'taki çeşitli fikir ve düşünceleri; Dede'nin çalışması ise Nutuk üzerine yapılan bazı değerlendirmeleri ele almaktadır. İsmail Beşikçi'nin "Nutuk ve Kürtler" başlıklı yazısı Nutuk'u farklı bir gözle okuma denemelerinden biridir.

17 Çalışma Söylev'in ilk yayınlanışı ve sonrasındaki çeşitli basımlarını bibliyografya olarak vermektedir.

18 Popüler tarih olarak nitelenen alan içerisinde ön plana çıkan Sinan Meydan, bu çalışmasında Atatürk'ün Nutuk'taki söylemlerinden yola çıkarak Atatürk'ün fikrî yapısı üzerinde birtakım değerlendirmeler bulunmaktadır.

- ÖZERDİM, Sami N., *Nutuk-Söylev Genel Dizin*, C. IV, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1993.
- PARLA, Taha, *Türkiye’de Siyasal Kültürün Resmî Kaynakları Atatürk’ün Nutuk’u*, C. 1, Deniz Yayınları, İstanbul, 2008.
- SINANOĞLU, Suat, *Atatürk’ün Nutuk’unun Tarih Eseri Olarak Değerlendirilmesi*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2005.
- ŞENALP, Leman (Haz.), *Atatürk Kaynakçası*, C. I-II, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1984.
- ŞİMŞİR, Bilal N., *Atatürk’ün Büyük Söylevi Üzerine Belgeler*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1991.
- TURAL, Mehmet Akif, Atatürk Bir Dönemi Anlatıyor “Büyük Nutuk”, Durmuş Yalçın vd., *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2008, ss. 394-397.
- TURHAN, Seyfettin, Haştemoğlu, Güney, *Atatürk-Nutuk Olaylar Ansiklopedisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1986.
- ULUĞ, İsmail Hakkı, *Atatürk’ün Çizdiği Portreler*, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, Ankara, 1968.
- UZUN, Hakan, *Atatürk ve Nutuk*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2006.¹⁹

Makaleler:

- AKÇAKAYALIOĞLU, Cihat, Nutuk Nasıl İncelenmeli-Nasıl Tanıtılmalı ve Öğretilmelidir?, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. V, S. 13, 1988, s.245.
- AKÇURAOĞLU, Yusuf, Türkiye Cumhuriyeti Tarihinin Aslı Menbalarından Nutuk, *Türk Tarih Encümeni Mecmuası*, C. 1, S. 1, İstanbul, 1929, ss. 1-25.
- AKGÜL, Suat, Nutuk’ta Azınlıklar Meselesi ve Atatürk’ün Azınlıklar Hakkındaki Görüşleri, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. 10, S. 29, Ankara, 1994, ss.443-458.
- ARI, Kemal, “Taha Parla, Türkiye’de Siyasal Kültürün Resmi Kaynakları C. I, Atatürk’ün Nutuk’u”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, C. I, S. 2, İzmir, 1992, ss.377-388.
- ARIKAN, Zeki, Büyük Söylevin Yankıları, *Çağdaş Türk Dili*, C. 9, Ankara, 1997, ss.116-117.

19 Hakan Uzun’un, doktora tezine dayalı olarak yayınladığı bu kitap, Nutuk’un içeriğinin analizi açısından büyük bir önem taşımaktadır. Çalışmada, Nutuk’un niteliği, söylenişi ve söylenişinden sonraki yarattığı etkiler ve Nutuk’un kendisi, oldukça kapsamlı bir şekilde içerik analizine tabi tutulmuştur. Uzun’un çalışmasının, bu özellikleriyle literatürde önemli bir boşluğu doldurduğu söylenebilir.

- AŞKUN, İnal Cem, Söylev'deki Kişiliği ile Atatürk, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, C. 3, S. 1, Ankara, 1993, ss.259-270.
- BOĞOŞLU, Mahmut, Atatürk'ün Büyük Nutku ve Nutku Okuma Usulü Üzerine Bir İnceleme, *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, C. 3, S. 28, Ankara, 1987, ss.16-22.
- ERSOYLU, Halil, Atatürk'ün Nutuk Dilindeki Batı Kaynaklı Kelimeler, *Türklük Araştırmaları Dergisi* 8, Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Mehmet Akalın Armağanı, İstanbul, 1997, ss.155-194.
- FIĞLALI, Ethem Ruhi, Nutuk'ta İslam Tarihi ile İlgili Motifler, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. VIII, S. 22, Ankara, 1991, ss.39-93.
- GİRİTLİ, İsmet, Okunuşunun 70. Yılına Kutladığımız Büyük Nutuk Nedir?, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. XIII, S. 38 (Temmuz), 1997, ss.649-659.
- GÜRLER, Hamdi, Atatürk'ün Silah Arkadaşlarının Nutuk Üzerine Değerlendirmeleri, *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Yıl 4, Sayı 8, Güz 2008, ss.147-162.
- İLGAZİ, Abdullah, Büyük Nutuk'taki Yansımalarıyla Tokat, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. 17, S. 51 (Kasım), 2001, ss.829-842.
- İNAN, Afet, Büyük 'Nutuk'tan Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi, *Bellekten*, C. XXX, S. 120 (Ekim), Ankara, 1966.
- KARADUMAN, Fethi, Tarih Yapanın Tarihi Yazması: Söylev (Nutuk), *Atatürkçü Düşünce*, Y. 7, S. 74 (Haziran), 2000, ss.9-12.
- KILIÇ, Fahri, Nutuk'un Analitik Bir İncelemesi, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 3, S. 5 (Haziran), Bolu, 2003, ss.133-141.
- KOCATÜRK, Utkan, Büyük Nutuk'un Basılışı Esnasında Atatürk Tarafından Yapılan İki Düzeltme, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. 1, S. 2 (Mart), 1985, ss.609-613.
- NUTKU, Özdemir, Cumhuriyet'in Ellinci Yılında "Söylev" in Sahne Üzerindeki Yorumu, *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, S. 4, 1973, ss.1-30.
- ÖZERDİM, Sami N., Nutuk'u Okuma Yöntemi, *Eğitim ve Bilim*, 5 (29), 1981, ss.25-28.
- _____, Nutuk'da Altı Çizilmiş Satırlar, *Bellekten*, C. XLV/I, S. 177, Ankara, 1981, ss.57-77.
- _____, Nutuk'ta Özdeş, Benzer Kişi Adları, *Seha L. Meray'a Armağan*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1981, ss.501-532.
- _____, Nutuk Türkçeleştirilmeli mi?, *Kemalist Ülkü*, 14 (160), 1982, ss.9-11.
- SONYEL, Salahi R., Mustafa Kemal Atatürk'ün Söylevi, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Atatürk Yolu Dergisi*, S. 1 (Mayıs), Ankara, 1988, ss.75-77.

- TAŞDEMİR, Serap, Türk Basınında Büyük Nutuk'un Yansımaları, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, C. 11 S. 44 (Güz), Ankara, 2009, ss.673-712.
- TÜZÜN, Süleyman, Nutuk'un Almanya'da Yabancı Dillerde Yayınlanması: Yeni Bir Süreç ve Değerlendirme Denemesi, *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Yıl 4, Sayı 8, Güz 2008, ss.105-146.
- UZUN, Hakan, Atatürk'ün Nutuk'unun İçerik Analizi, *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Y. 1, S. 2 (Güz), 2005, ss.125-144.
- YORULMAZ, Şerife, Atatürk'ün 'Ulusal Kurtuluş Savaşı' Düşüncesi ve 'Nutuk'ta Çukurova, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi* (75.Yıl Özel Sayısı), C. 3, S. 8, İzmir, 1998, ss.175-192.
- ZABSIZ, Fethi (Haz.), Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Nutuk'u Hakkında Bazı Bilgiler, *Kemalizm*, (220), 1981, ss.11-14.

Bildiriler:

- ACAROĞLU, Türker²⁰, "Söylev Kaynakçası," *Türk Dili* (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı), S. 314, Ankara, 1977, ss.538-543.
- AĞCA, Hüseyin, "Atatürk'ün Büyük Nutuk'unda Geçen Milli Kimlikle İlgili Terim ve Söz Gruplarının Analizi", *Yetmiş Beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni 17-18 Ekim 2002 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Yay. Haz.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2003, ss.106-110.
- _____ "Atatürk'ün Büyük Nutuk'unda Geçen Milli Kimlikle İlgili Kavram, Terim ve Söz Gruplarının Analizi", *Doğumunun 125. Yılında Mustafa Kemal Atatürk Uluslararası Sempozyumu Bildirileri* (15-18 Mayıs 2006 Ankara), Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2011, ss.83-88.
- AKARSU, Bedia, "Batılılaşma Açısından Söylev", *Türk Dili* (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı), S. 314, Ankara, 1977, ss.390-399.
- AKBIYIK, Yaşar, "Cumhuriyet'e Giden Yolda İki Büyük Oluşumun (Erzurum ve Sivas Kongrelerinin) Değerlendirilişi Açısından Büyük Nutuk", *Yetmiş Beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni, 17-18 Ekim 2002 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Yay. Haz.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2003, ss.87-90.

20 Türk Dili Dergisi'nin 1977 yılındaki "Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı" adlı yayını içinde Acaroğlu, Söylev'in çeşitli basımlarını da vermiştir. Bu çalışmada böyle bir şeye gereksinim duyulmamıştır. Çünkü Nutuk'un piyasada onlarca yayınevinden onlarca farklı türde basımı bulunmaktadır. Ayrıca Acaroğlu, Söylev üzerine o gün için tespit edebildiği birkaç yayını belirtmektedir. Söylev'in çeşitli basımları bu nedenle bu çalışmaya dâhil edilmemiştir. Bu yayınların isimleri için bkz. Türker Acaroğlu, Söylev Kaynakçası, *Türk Dili* (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı), Kasım 1977, ss.542-543.

- ALTUĞ, Yılmaz, “Nutuk'ta Atatürk Devrimleri ile İlgili Konular”, *Atatürk'ün Büyük Söylevinin 50. Yılı Semineri-Bildiriler ve Tartışmalar*, TTK Basımevi, Ankara, 1980, ss.9-30.
- ARAR, İsmail, “Büyük Nutuk'un Kapsamı, Niteliği, Amacı”, *Atatürk'ün Büyük Söylevinin 50. Yıl Semineri Bildiriler ve Tartışmalar*, TTK Basımevi, Ankara, 1980, ss.119-171.
- AŞKUN, İnal Cem, “Söylevdeki Kişiliğiyle Atatürk”, *Türk Dili (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı)*, S. 314, Ankara, 1977, ss.493- 500.
- AYAN, Dursun, “Gençliğe Hitabenin Bilgi Sosyolojisi Açısından Bir Yorumu”, *III. Uluslar arası Atatürk Sempozyumu Bildirileri (3-6 Ekim 1995)*, Gazi Magosa, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 1998.
- AYBARS, Ergün, “Nutuk”, *70. Yılında Ulusal ve Uluslar arası Boyutlarıyla Atatürk'ün Büyük Nutuk'u ve Dönemi*, Der. ve Yay. Haz.: Gül E. Kundakçı, Ankara, 1999, ss.7-10.
- BİNYAZAR, Adnan, Söylev Türü ve Atatürk'ün Söylevi, *Türk Dili (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı)*, S. 314, Ankara, 1977, ss.356- 362.
- CİCİOĞLU, Hasan, “Atatürk'ün Büyük Nutuk'ta Adları Geçen Muhalifleri, Muhalefet Gerekçeleri”, *Atatürk'ün Cevabı, Yetmiş beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni 17-18 Ekim 2002 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Yay. Haz.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2003, ss.111-155.²¹
- ÇEÇEN, Anıl, “Büyük Nutuk'ta Uluslar arası Sınırlar ve Uluslar arası Anlaşmalar”, *Yetmiş beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni 17-18 Ekim 2002 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Yay. Haz.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2003, ss.60-73.
- ÇELİK, Birten, “Nutuklarıyla Mustafa Kemal Atatürk ve Jawaharlal Nehru, 70. Yılında Ulusal ve Uluslar arası Boyutlarıyla Atatürk'ün Büyük Nutuk'u ve Dönemi”, Der. ve Yay. Haz.: Gül E. Kundakçı, Ankara, 1999, ss.63-79.
- DİLEK, Dursun, Dilek, Asuman, Tarih Öğretiminde Ders Materyali Olarak Nutuk, *İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Haz.: Mehmet Saray, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2005, ss.91-96.

21 Hasan Cicioğlu'nun “Yetmiş beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni” adlı sempozyumunda sunduğu bu çalışma, Atatürk'ün Söylev'deki muhaliflerini ve onun muhaliflerine bakış açısını, Söylev'deki ifadelerden örneklerle detaylı bir şekilde irdelemesi bakımından değerlidir. Cicioğlu'nun, Atatürk'ün Söylev'deki muhaliflerini tespit ederek bunları tasnif etmesi, çalışmayı ilgi çekici kıldığı kadar öğretici de kılmaktadır. Söylev'i “siyasi bir hesaplaşma” olarak kabul edersek, bu çalışma Atatürk'ün muhalifleriyle hesaplaşmasını göstermesi bakımından çarpıcıdır.

- DOĞRUÖZ, V. Türkan, Büyük Nutuk'un Okunduğu Günlerde Milliyet Gazetesindeki Yankıları, *İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yıllığı*, X, 1999, ss.118-129.
- EMİNALP, Malkoç, Cumhuriyet'ten Büyük Söylev'e Ankara-İstanbul İkilemi: 1923-1927, *İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, İstanbul, 2012.
- EREN, Burcu, Nutuk'un Kelime Serveti ve Sadeleştirilmesi Üzerine Bir Araştırma, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Bolu, 2008.
- ERTOP, Konur, Söylev'de Atatürk'ün Arkadaşları, *Türk Dili* (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı), S. 314, Ankara, 1977, ss.439-453.
- GENÇ, Reşat, "Özgüven Duygusunu Kaybetmişlik, Manda ve Himaye Arayışları Karşısında Büyük Nutuk'un Tespitleri", *Yetmiş Beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni 17-18 Ekim 2002 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Yay. Haz.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2003, ss.30-35.
- GİRİTLİ, İsmet, "Nutuk'ta İç ve Dış Politika", *Atatürk'ün Büyük Söylevi'nin 50. Yılı Semineri Bildiriler ve Tartışmalar*, TTK Basımevi, Ankara, 1980.
- _____, "Okunuşunun 75. Yılında Nutuk", *Yetmiş Beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni 17-18 Ekim 2002 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Yay. Haz.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2003, ss.1-9.
- GÖÇGÜN, Önder, "Hatip Atatürk ve Atatürk'ün Büyük Nutuk'taki Hitabet Sanatı", *Yetmiş Beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni 17-18 Ekim 2002 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Yay. Haz.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2003, ss.169-181.
- GÜNEŞ, İhsan, "1923 Seçimleri", *70. Yılında Ulusal ve Uluslar arası Boyutlarıyla Atatürk'ün Büyük Nutuk'u ve Dönemi*, Der. ve Yay. Haz.: Gül E. Kundakçı, Ankara, 1999, ss.113-131.
- İNAN, Afet, "Atatürk'ün Büyük Nutku'nun Müsveddeleri Üzerinde Arkadaşlarının Eleştirilerini Dinlemesi ve Gençliğe Seslenişi", *Atatürk'ün Büyük Söylevi'nin 50. Yılı Semineri Bildiriler ve Tartışmalar*, Ankara, 1980, ss.33-38.
- _____, Kemal Atatürk'ün Büyük Nutku'nu Söylediğinin 50. Yılı, *Türk Dili* (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı), S. 314, Ankara, 1977, ss.362-367.

- KALEMBEKOVA, Bahtıgöl, "Kırgızlar İçin Büyük Nutuk'un Anlamı Çeviride Karşılaştıklarım", *Yetmiş Beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni, 17-18 Ekim 2002 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Yay. Haz.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2003, ss.91-96.
- KANSU, Ceyhun Atuf, Dram Kaynağı Olarak Söylev, *Türk Dili (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı)*, S. 314, Ankara, 1977, ss.399-425.
- KOCAGÖZ, Samim, Söylev'de Halk Adamları, *Türk Dili (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı)*, S. 314, Ankara, 1977, ss.453-466.
- KOCATÜRK, Utkan, "Büyük Nutuk'ta Altı Çizilecek Okunacak Yerler", *Yetmiş Beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni 17-18 Ekim 2002 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Yay. Haz.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2003, ss.10-13.
- KOÇAK, Cemil, Nutuk ve Diğerleri, *Türk Dili (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı)*, Ankara, 1977.
- KONGAR, Emre, Söylev Hangi Koşullar Altında Söylendi?, *Türk Dili (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı)*, S. 314, Ankara, 1977, ss.374- 380.
- KORKMAZ, Zeynep, Atatürk ve Nutuk, *Türk Dili (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı)*, S. 314, Ankara, 1977, ss.390-398.
- _____, "Atatürk'ün Büyük Nutuk'unun Dil ve Üslup Özellikleri Üzerine", *Yetmiş Beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni 17-18 Ekim 2002 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Yay. Haz.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2003, ss.156-163.
- KÖSTÜKLÜ, Nuri, "Büyük Nutuk'ta Atatürk'ün "Kuvâ-yı Milliye"ye Bakışı", *Yetmiş Beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni 17-18 Ekim 2002 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Yay. Haz.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2003, ss.15-29.
- KURAT, Yuluğ Tekin, "Büyük Nutuk'un Okunduğu Yılın Türkiye'si: 1927", *70. Yılında Ulusal ve Uluslar arası Boyutlarıyla Atatürk'ün Büyük Nutuk'u ve Dönemi*, Ankara, 1999, ss.171-176.
- MAXİM, Mihai, "Yeni Romen Belgelerine Göre Atatürk'ün Büyük Nutuk'u", *70. Yılında Ulusal ve Uluslar arası Boyutlarıyla Atatürk'ün Büyük Nutuk'u ve Dönemi*, Der. ve Yay. Haz.: Gül E. Kundakçı, Ankara, 1999, ss.179-189.
- NUTKU, Özdemir, Söylevin Oyun Durumuna Getirilmesi ve Sahne Yorumu, *Türk Dili (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı)*, S. 314, Ankara, 1977, ss.425-438.

- ONARAN, Mustafa Şerif, Atatürk'ün Söylevci Kişiliği Anlatım Gücü, *Türk Dili* (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı), S. 314, Ankara, 1977, ss.501-509.
- OZANKAYA, Özer, Söylev'in Toplumbilimsel İçeriği, *Türk Dili* (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı), Ankara, 1977, ss.484-492.
- ÖZÇELİK, İsmail, "Büyük Nutuk'ta Güney Cephesi", *Yetmiş Beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni 17-18 Ekim 2002 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Yay. Haz.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2003, ss.47-59.
- ÖZDEMİR, Emin, Söylev'in Anlatım Örüntüsü, *Türk Dili*, (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı), S. 314, Ankara, 1977, ss.380-390.
- ÖZDEN, Yekta Güngör, "Büyük Söylev", *70. Yılında Ulusal ve Uluslar arası Boyutlarıyla Atatürk'ün Büyük Nutuk'u ve Dönemi*, Der. ve Yay. Haz.: Gül E. Kundakçı, Ankara, 1999, ss.193-194.
- ÖZERDİM, Sami N., Nutuk'un Çeşitli Basımları ve Düşündürdükleri, *Atatürk'ün Büyük Söylevi'nin 50. Yılı Semineri*, Ankara, 1980, ss.235-247.
- _____, Nutuk'ta Dizin Sorunu, *Türk Dili*, (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı), S. 314, Ankara, 1977, ss.510-516.
- ÖZTELLİ, Cahit, Söylev'in Sadeleştirilmesinde Tutulan Yol, *Türk Dili* (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı), S. 314, Ankara, 1977, ss.509- 510.
- SONYEL, Salahi R., "İngiliz Belgelerinde Mustafa Kemal Atatürk'ün Büyük Nutuk'u", *Yetmiş Beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni 17-18 Ekim 2002 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Yay. Haz.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2003, ss.74-86.
- TANÖR, Bülent, "Nutuk Eleştirisi Üzerine Düşünceler", *70. Yılında Ulusal ve Uluslar arası Boyutlarıyla Atatürk'ün Büyük Nutuk'u ve Dönemi*, Der. ve Yay. Haz.: Gül E. Kundakçı, Ankara, 1999, ss.203-205.
- TAŞKIRAN, Cemalettin, "Osmanlı Ordusunun Yıkılıp Millî Ordunun Kurulması ve Savaş Stratejisi Açısından Nutuk", *Yetmiş Beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni 17-18 Ekim 2002 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Yay. Haz.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2003, ss.36-46.
- TOMENENDAL, Kerstin, "Büyük Nutuk, Almanca Çevirisi ve Avusturya'da Uyandırdığı Yankılar", *Yetmiş Beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni 17-18 Ekim 2002 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Yay. Haz.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2003, ss.97-105.

TURAL, Sadık, "Aydınlar Büyük Nutuk'u Anlayarak Yeniden Okusalar", *Yetmiş Beşinci Yılında Büyük Nutuk'u Anlayarak Okumak Bilgi Şöleni 17-18 Ekim 2002 Ankara, Bildiriler Kitabı*, Yay. Haz.: Dursun Ayan, M. Alper Parlak, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2003, ss.VII-XI.

TÜTENGİL, Cavit Orhan, 1927 Yılında Türkiye, *Atatürk'ün Büyük Söylevi'nin 50. Yılı Semineri*, Ankara, 1980, ss.55-70.

_____, *Söylev'in Öğretisi, Türk Dili (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı)*, S. 314, Ankara, 1977, ss.367-373.

UÇAROL, Tuncer, "Söylev"de Mustafa Kemal Paşa'nın Karşısında Görünen Kişiler, *Türk Dili (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı)*, S. 314, Ankara, 1977, ss.466-484.

UYGUNER, Muzaffer, *Söylev'in Zamandizini, Türk Dili (Okunuşunun 50. Yılında Söylev Özel Sayısı)*, S. 314, Ankara, 1977, ss.516-538.

Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri:

BÖREKÇİ, Muhsine, *Atatürk'ün Nutuk'unda Söz Dizimi (2. cilt)*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Erzurum, 1998.

ÇELİK, Hüseyin, *Atatürk'ün Nutuk ile Söylev ve Demeçlerinde Adı Geçen Şahıslar Hakkındaki Düşünceleri*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kayseri, 1995.

ÇEVİK, Mehmet, *Atatürk'ün Nutuk'undaki Temel Kavramlardan Vahdet-i Milliye, İrade-i Milliye, Hâkimiyet-i Milliye*, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, 1998.

DURAN, Ş. Şebnem, *Nutuk'ta Mustafa Kemal'e Karşı Çıkanlar ve Mustafa Kemal'in Onlara Cevapları*, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, 1998.

KARAÇİZMELİ, Lütfiye, *Büyük Nutuk'un Genel Olarak İncelenmesi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bölümü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, 1990.

KARAGÖZ, Mevlüt, *Nutuk'un Muhteva Analizi*, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, 2004.

TAŞTEKİN, Ali, *Atatürk'ün Söylev ve Demeçlerinde Sözdizimi*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Denizli, 2001.

- UZUN, Hakan, Atatürk'ün Nutuk'unun İçerik Analizi, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, *Yayınlanmış Doktora Tezi*, Ankara, 2005.
- YILDIZ, Bayram, Nutuk'un Fikri ve Edebi Açından İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara, 2006.

Diğer Yayınlar:

- AKALIN, Şükrü Haluk, Nutuk'un Dil Özellikleri ve Edebi Değeri, *Atatürk'ü Anma Töreni Konuşmaları* (10 Kasım 2007), Yay. Haz.: Zeki Dilek, *Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları*, Ankara, 2008 ss. 59-70.
- FEYZİOĞLU, Metin, Atatürk Milliyetçiliği, *Atatürk'ü Anma Töreni Konuşmaları* (10 Kasım 2007), Yay. Haz.: Zeki Dilek, *Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları*, Ankara, 2008 ss. 51-55.²²
- KIRBAÇ, Safiye, Atatürk'ün Büyük Nutku'nun Cumhuriyet Gazetesindeki Yankıları, *İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yıllığı*, X, 1999, ss.168-188.
- KOCATÜRK, Utkan, Büyük Nutuk'ta Bugünkü ve Yarınki Kuşaklar İçin Ders Çıkarılacak Notlar, *Atatürk'ü Anma Töreni Konuşmaları* (10 Kasım 2007), Yay. Haz.: Zeki Dilek, *Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları*, Ankara, 2008, ss.33-37.
- MUMCU, Ahmet, Anayasa Hukuku Açısından Vazgeçilmez Bir Belge Nutuk, *Atatürk'ü Anma Töreni Konuşmaları* (10 Kasım 2007), Yay. Haz.: Zeki Dilek, *Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları*, Ankara, 2008, ss.41-47.
- SELEK, Sabahattin, "Nutuk Nedir ve Ne Değildir?", *Cumhuriyet*, 11 Kasım 1966.
- _____, "Atatürk ve Nutku", *Cumhuriyet*, 11 Kasım 1966.
- TUNAYA, Tarık Zafer, "Siyasal Belge Olarak Nutuk", *Cumhuriyet (Söylev Özel Ek)*, 15 Ekim 1977.

22 Feyzioğlu, Atatürk'ü anma töreninde yaptığı "Atatürk'ün Milliyetçiliği" adlı konuşmasını Atatürk'ün Söylev'deki milliyetçilik anlayışını açıklamak üzerine gerçekleştirmiştir.